

Colonia Satu Mic

Această colonie a fost înființată lângă satul cu același nume, sat apărut în anul 1866, prin colonizarea de etnici maghiari. Aceștia au fost aduși în pusta Șilindiei de către familia Dezsö, cu scopul defrișării pădurilor din zonă¹. Moșia acestei familii avea aproximativ 2000 de iugăre. Moșierul a impus țăranilor o arendă ridicată, motiv pentru care o parte dintre ei au plecat din Satu Mic sau Deszöháza. Cei care au rămas și-au construit case și au dus o viață la limita sărăciei. Oferim câteva statistici demografice pentru a ilustra evoluția satului: în anul 1869 Satu Mic număra 397 locuitori, în anul 1900 avea 577 locuitori iar în anul 1922 avea 672 săteni². Majoritatea locuitorilor erau unguri, însă cu timpul în comunitate s-au așezat și români.

Autoritățile îndrituite cu aplicarea Reformei agrare din 1921 au considerat că zona dispune de un surplus de fond funciar și poate constitui un centru de colonizare. Din aceste rațiuni a început colonizarea țăranilor români mai ales din Hunedoara. Procesul a început în anul 1928, când a avut loc și primul contact între coloniști și pusta Satului Mic. Între anii 1928-1930 s-au făcut măsurători cadastrale iar coloniștii și-au luat în primire loturile. Colonia a fost înființată în perioada 1930-1932 când nou-veniții și-au construit casele și s-au mutat definitiv în colonie. Arhivele Naționale indică un număr de 43 de coloniști veniți din comuna Bulzești, județul Hunedoara³.

Foarte interesante sunt informațiile de istorie orală, care surprind momentul colonizării și începutul formării coloniei. Astfel, domnul Traian Giurgiu în vârstă de 91 de ani își amintește că au fost colonizate în Satu Nou aproximativ 50 de familii. Majoritatea proveneau din comuna Bulzești, județul Hunedoara dar și din județul Arad, din satele Dud și Agriș. Capii de familie s-au prezentat în colonie încă din anul 1928. Atunci, inginerii topografi au măsurat loturile de pământ în suprafață de 5 ha teren arabil, 1 ha pădure și 1 ha pășune, care reveneau fiecărui colonist. Erau bătuți pari în pământ cu numele fiecărui colonist pentru a delimita proprietățile individuale. Informatorul nostru

¹ Ștefan Marinescu, "Colonizările din a doua jumătate a secolului al XIX-lea pe teritoriul fostului comitat Arad", în *Ziridava*, nr. XIX-XX, Arad, 1996, p. 202

² Alexandru Roz, Kovách Géza, *Dicționarul istoric al localităților din județul Arad*, Editura Universității Vasile Goldiș din Arad, 1997, p. 211

³ A.N.-S.J.Ar., *fond S.A.J.A.*, dos. 30/1928, f.122

ne-a dat și câteva nume de coloniști: Aslău Avisalom, care era șeful coloniei, delegat la toate problemele importante, Giurgiu Constantin, Giurgiu Dionisie (tatăl informatorului nostru), Șuica Nicolae, Șuica Savu, Furdea Alexandru, Mihai Dionisie, Aslău Todor, etc. Primele case au fost construite în noua regiune după 1930. Aceste case fie erau efectiv mutate cu căruțele din zonele de băștină, fie erau cumpărate de la locuitorii din Satu Mic, mai vechea vatră înființată în anul 1866. □n acest caz, casele erau sparte în sat, transportate și rezidite în colonie. Colonia a avut școală și biserică. Inițial, cursurile se desfășurau în casa unui colonist. Remarcăm eforturile învățătorului Iluna Ioan care a intervenit de mai multe ori la inspectoratul școlar de la Arad, pentru a obține fondurile necesare ridicării unui edificiu școlar, lucru care s-a și întâmplat. Slujbele religioase se oficiau de asemenea în casa unui colonist. Treptat colonia s-a dezvoltat ca o comunitate aparte, în prelungirea imediată a satului Satu Mic⁴.

Avem însă exemple de coloniști care nu s-au putut adapta noului context geografic și economic, renunțând la loturile primite și întorcându-se la locurile natale. □n anul 1938 mai erau în colonie doar 37 de coloniști din cei 43 câți erau înscriși în anul 1928. Aceștia au primit în total 485 iugăre și 416 st.p.⁵.

Astăzi, colonia de români Satu Mic, face parte din prelungirea vetrei satului cu același nume, fiind arondată comunei Șilindia.

⁴ Informator Traian Giurgiu, fiu de coloniști, originar din comuna Bulzești, județul Hunedoara, născut în anul 1921. Interviu luat la data de 30 ianuarie, 2012

⁵ A.N.-S.J.Ar., *fond S.A.J.A.*, dos. 22/1938, f. 5

Anexe documentare

Colonia Satu Mic a fost înființată lângă localitatea cu același nume

Coloniștii din Satu Mic și-au zidit propria școală, care avea și o sală pentru rugăciuni

Casă aparținând unui colonist, mutată din localitatea de baștină, comuna Bulzești, județul Hunedoara. Casa este construită în tehnica șoșilor în lemn, specifică zonei montane. Datează din 1930.

